

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-7>

УДК 338.43:005.21:502.131.1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕХОДУ ВІТЧИЗНЯНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЗЕЛЕНОЇ УГОДИ (НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ АГРОХОЛДИНГУ ІМС)

REGULATORY FRAMEWORK FOR THE TRANSITION OF DOMESTIC AGRICULTURAL ENTERPRISES TO THE PRINCIPLES OF THE EUROPEAN GREEN DEAL (CASE STUDY OF IMC COMPANY)

Файчук Олександр Михайлович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри адміністративного менеджменту
та зовнішньоекономічної діяльності,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4710-4563>

Гринюк Степан Валерійович

аспірант,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1112-5203>

Faichuk Oleksandr, Hryniuk Stepan

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Стаття присвячена компаративному аналізу нормативно-правового забезпечення переходу українського сільського господарства на принципи Європейської зеленої угоди в контексті євроінтеграційних процесів. Актуальність дослідження обумовлена стратегічним курсом України на набуття членства в ЄС та необхідністю адаптації аграрного сектору до регуляторних вимог ЄС у сфері кліматичної політики. Методичну основу становлять компаративний аналіз, системний підхід та кейс-метод. Систематизовано ключові елементи правового регулювання на наднаціональному та національному рівнях. Виявлені значні прогалини у національному законодавстві щодо імплементації європейських екологічних стандартів. На прикладі агрохолдингу ІМС продемонстровано механізми адаптації великих агропідприємств до нових регуляторних вимог та мінімізації ризиків.

Ключові слова: Європейська зелена угода, аграрна політика, нормативно-правове забезпечення, сільськогосподарське підприємство, кліматична політика, екологічне регулювання.

The article provides a comprehensive analysis of the regulatory framework for transitioning Ukrainian agriculture to the European Green Deal principles in the context of EU integration. The relevance is determined by Ukraine's strategic course towards EU membership and the Association Agreement obligations for legislative approximation in environmental protection, climate change, and agriculture. The purpose is to analyze EU and Ukrainian regulatory frameworks defining agricultural sector's green transformation parameters, systematize key regulatory elements at supranational and national levels, and demonstrate practical regulatory impact on IMC agroholding activities on IMC agroholding as a representative example of a large export-oriented agricultural enterprise. The methodological basis includes comparative legal analysis for comparing EU requirements and national legislation, systematization and generalization methods for structuring the regulatory framework, and case study method. Key regulatory elements have been systematized: European Green Deal, Farm to Fork strategy, updated Common Agricultural Policy, carbon border adjustment mechanism (CBAM), and corresponding Ukrainian legislative acts in agrochemical regulation, organic production, and land protection. Significant gaps in national legislation regarding implementation of European environmental and climate standards have been identified, including absence of quantitative targets for pesticides and fertilizers reduction, declarative nature of climate commitments without sectoral specification, and

insufficient monitoring mechanisms. Using IMC agroholding as an example, mechanisms of adaptation of large agricultural enterprises to new regulatory requirements are demonstrated, identifying main risks (increased compliance costs, capital intensity of environmental investments) and opportunities (access to green financing, strengthening competitive positions in EU markets). The practical significance lies in forming scientifically grounded recommendations for agricultural enterprises on phased green transition implementation and regulatory risk minimization.

Keywords: European Green Deal, agricultural policy, regulatory framework, agricultural enterprise, climate policy, environmental regulation.

Постановка проблеми. Глобальний тренд декарбонізації та «зеленого» переходу визначає нову парадигму розвитку світової економіки, в якій екологічні та кліматичні імперативи стають невід'ємними елементами регуляторної архітектури. Європейський Союз виступає лідером цього процесу, запровадивши у 2019 році Європейську зелену угоду (European Green Deal) – комплексну політичну ініціативу, що визначає траєкторію досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року [1]. Аграрний сектор займає особливе місце в цій системі, оскільки є одночасно емітентом та потерпаючою стороною від кліматичних змін, а також відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки [2; 3].

Слід зазначити, що Європейська зелена угода є частиною глобального тренду переходу до низьковуглецевої економіки, започаткованого ще Паризькою кліматичною угодою у 2015 році. Ця угода об'єднала зусилля 196 країн світу у боротьбі зі зміною клімату та встановила мету утримання глобального потепління в межах 1,5–2°C порівняно з доіндустріальним рівнем. Україна, як сторона Паризької угоди, взяла на себе зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до кліматичних змін.

Для нашої держави, яка декларує стратегічний курс на членство в ЄС та є одним із найбільших виробників та експортерів сільськогосподарської продукції у світі, питання адаптації аграрного сектору до регуляторних вимог Європейської зеленої угоди набуває принципового значення [4]. Угода про асоціацію між Україною та ЄС встановлює зобов'язання щодо поступової апроксимації законодавства у сферах охорони довкілля, зміни клімату та сільського господарства [5]. Ключовим викликом для українських агропідприємств стає не лише адаптація до ринкових умов ЄС, а насамперед відповідність нормативно-правовим вимогам, що визначають умови доступу до європейського ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Регуляторна політика у сфері довкілля та клімату в аграрному секторі базується на

різних типах інструментів. Rule-based інструменти (командно-контрольні) встановлюють обов'язкові стандарти, норми та заборони. Target-based інструменти визначають цільові показники, залишаючи суб'єктам свободу у виборі засобів їх досягнення. Market-based інструменти (ринкові) використовують економічні стимули – податки, квоти, торгівлю дозволами на викиди – для досягнення екологічних цілей [7; 8].

Аналіз останніх досліджень засвідчує, що проблематика правового регулювання «зеленої» трансформації аграрного сектору є предметом активних наукових дискусій. На міжнародному рівні значний внесок у розробку теоретичних засад екологічного регулювання внесли Л. Гоулдер та І. Перрі, які систематизували типологію інструментів екологічної політики [7]. Р. Ставінс дослідив ефективність ринкових інструментів регулювання [8]. У вітчизняній науці питання екологічного права досліджувала М. В. Краснова [9], аграрного права – В. Ю. Уркевич [10]. Проблематику адаптації українського агросектору до вимог ЄС аналізували Ю. О. Лупенко, П. Т. Саблук, М. Й. Малік [4]. Водночас комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення переходу українського сільського господарства на принципи Європейської зеленої угоди з урахуванням практичного досвіду конкретних суб'єктів господарювання залишається недостатньо дослідженим.

Під нормативно-правовим забезпеченням у контексті дослідження розуміємо сукупність міжнародних, наднаціональних (право ЄС) і національних актів, що формують правові зобов'язання для суб'єктів аграрного бізнесу щодо екологічних та кліматичних аспектів діяльності. Ця сукупність має ієрархічну структуру: міжнародні угоди визначають глобальні рамки; право ЄС конкретизує їх для європейського простору; національне законодавство імплементує ці вимоги у внутрішній правопорядок.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування нормативно-правового забезпечення переходу вітчизняних сіль-

ськогосподарських підприємств на принципи Європейської зеленої угоди..

Виклад основного матеріалу дослідження. Систематизація рівнів нормативно-правового регулювання «зеленого» переходу в аграрному секторі представлена в таблиці 1.

Європейська зелена угода (European Green Deal), представлена Європейською Комісією у грудні 2019 року, є рамковою політичною ініціативою, що визначає стратегічний курс ЄС на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року [1]. Угода передбачає скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року (ціль «Fit for 55»). Для аграрного сектору це означає необхідність системної трансформації виробничих практик та бізнес-моделей [11].

Стратегія «Від ферми до виделки» (Farm to Fork Strategy), прийнята у травні 2020 року, встановлює конкретні цільові показники: скорочення використання та ризиків хімічних пестицидів на 50% до 2030 року; зменшення використання добрив щонайменше на 20%; скорочення продажу антимікробних препаратів для сільськогосподарських тварин на 50%; досягнення частки органічних сільськогосподарських угідь у 25% [12]. Стратегія ЄС

щодо біорізноманіття до 2030 року доповнює Farm to Fork вимогами щодо захисту природних територій та інтеграції біорізноманіття в аграрні практики [13].

Оновлена Спільна аграрна політика ЄС (CAP) на період 2023–2027 років інтегрує екологічні та кліматичні цілі через механізм посиленої умовності та екосхеми [14]. Окрему групу складають спеціалізовані регламенти та директиви ЄС [15–18]. Механізм вуглецевого коригування на кордонах (СВАМ) створює додаткові стимули для декарбонізації виробництва експортерів до ЄС [19].

Ключові елементи нормативно-правового поля ЄС, що впливають на аграрний сектор, систематизовано в таблиці 2.

Національна нормативно-правова база України у сфері «зеленої» трансформації аграрного сектору знаходиться у стані активного формування та адаптації до європейських стандартів. Базовими документами є: Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014); Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року; Національний план з енергетики та клімату, Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року, Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» [5; 20; 21].

Таблиця 1

Рівні нормативно-правового регулювання «зеленого» переходу в аграрному секторі

Рівень	Ключові акти/документи	Характер впливу
Міжнародний	Паризька угода, Конвенція ООН про зміну клімату	Визначає глобальні цілі та зобов'язання
Наднаціональний (ЄС)	European Green Deal, Farm to Fork, CAP	Встановлює стандарти доступу до ринку
Національний	Закони, стратегії України	Прямо регулює діяльність підприємств
Галузевий/корпоративний	Галузеві стандарти, ESG-вимоги	Додаткові ринкові вимоги

Джерело: сформовано авторами на основі [7–10]

Таблиця 2

Ключові елементи нормативно-правового поля ЄС

Документ	Основний зміст	Вимоги до с/г	Наслідки
European Green Deal	Кліматична нейтральність до 2050 р.	Декарбонізація, облік викидів	Умова доступу до ринку
Farm to Fork	-50% пестицидів, -20% добрив	Скорочення хімізації	Простежуваність
CAP 2023–2027	Посилена умовність, екосхеми	GAEC стандарти	Модель реформ
СВАМ	Вуглецеве коригування	Облік вуглецевого сліду	Додаткові витрати

Джерело: сформовано авторами на основі [1; 11–19]

У сфері регулювання використання агрохімікатів діють: Закон України «Про пестициди і агрохімікати»; Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [22; 23]. Органічне виробництво регулюється Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва», який гармонізовано з Регламентом ЄС 2018/848 [24]. Сфера охорони земель регулюється Земельним кодексом, Законом «Про охорону земель» [25; 26]. У сфері ВДЕ Закон України «Про альтернативні джерела енергії» створив умови для розвитку біоенергетики в агросекторі [27].

Порівняння вимог Європейської зеленої угоди та наявних норм України наведено в таблиці 3.

Аналіз засвідчує наявність значних розбіжностей між вимогами Європейської зеленої угоди та вітчизняним нормативно-правовим полем. Найбільш критичними є: відсутність кількісних цільових показників скорочення використання пестицидів і добрив; декларативний характер кліматичних зобов'язань без секторальної деталізації; слабкість механізмів моніторингу та примусу; недостатня фінансова підтримка «зелених» практик.

Розглянувши загальну систему нормативно-правового регулювання та виявивши основні розбіжності між вимогами ЄС та національним законодавством, доцільно проаналізувати практику імплементації цих вимог на рівні конкретного суб'єкта господарювання. Для цього було обрано агрохолдинг ІМС як репрезентативний приклад великого експортоорієнтованого аграрного підприємства.

ІМС (Industrial Milk Company) є одним із провідних вертикально інтегрованих агрохолдингів України з диверсифікованою структурою бізнесу, що включає рослинництво та

молочне тваринництво. Компанія контролює значний земельний банк у центральних і північних областях України [28]. Публічний статус компанії обумовлює підвищені вимоги до корпоративного управління.

Земельний банк ІМС станом на 2023 рік складає близько 123 тисяч гектарів сільськогосподарських угідь. Фінансові показники компанії свідчать про її стійкість: за результатами 2022 року виручка склала понад 200 млн доларів США, показник EBITDA – понад 80 млн доларів США.

Великі публічні агрохолдинги з експортною орієнтацією є «першими адресатами» нових регуляторних вимог: доступ до європейських ринків безпосередньо залежить від відповідності стандартам ЄС; міжнародні фінансові інституції застосовують ESG-критерії при прийнятті рішень про фінансування [29]; репутаційні ризики для публічних компаній є значно вищими. Для ІМС найбільш релевантними є такі блоки нормативно-правових вимог: вимоги до екологічних стандартів виробництва; вимоги до обліку та звітності про викиди парникових газів; вимоги до простежуваності та сертифікації продукції; вимоги до використання відновлювальних джерел енергії та енергоефективності [30].

Ключові нормативно-правові вимоги до агрохолдингу ІМС систематизовано в таблиці 4.

Адаптація до нормативно-правових вимог Європейської зеленої угоди створює для ІМС як ризики, так і можливості. Серед ключових ризиків: зростання транзакційних витрат на комплаєнс (2–5% від операційних витрат); капіталоемність екологічних інвестицій з тривалим періодом окупності; ризик невідповідності та втрата доступу до ринків ЄС. Водночас проактивна адаптація відкриває значні можливості: доступ до «зеленого» фінансу-

Таблиця 3

**Порівняння вимог ЄС та національного законодавства України
щодо «зеленої» трансформації агросектору**

Напрямок	Вимоги ЄС	Норми України	Відповідність
Викиди ПГ	-55% до 2030	Стратегія низьковуглецевого розвитку	Часткова
Пестициди	-50% до 2030	Закон про пестициди	Низька
Добрива	-20% до 2030	Закон про агрохімікати	Низька
Органіка	25% площ до 2030	Закон про органіку	Висока
Захист ґрунтів	GAEC стандарти	Закон про охорону земель	Часткова
ВДЕ	32% ВДЕ	Закон про альтернативні джерела	Часткова

Джерело: сформовано авторами на основі [5; 20–27]

Таблиця 4

**Ключові регуляторні вимоги до ІМС щодо «зеленого» переходу
та інструменти адаптації**

Сфера регулювання	Нормативно-правова база	Вимоги до ІМС	Інструменти адаптації
Агрохімікати	Farm to Fork Strategy; Reg. (EC) 1107/2009; ЗУ «Про пестициди»	Оптимізація норм внесення	Точне землеробство
Викиди ПГ	Reg. (EU) 2023/956 (CBAM); CSRD; GHG Protocol	Моніторинг Score 1, 2, 3	GHG Protocol
Простежуваність	Reg. (EU) 2018/848; ISCC EU	Системи простежуваності	ISCC
Добробут тварин	Dir. 98/58/EC; ЗУ «Про захист тварин»	Модернізація ферм	Інвестиції
Енергоефективність	Dir. 2012/27/EU; ЗУ «Про альтернативні джерела енергії»	Енергоменеджмент	Біогаз, сонячна енергетика

Джерело: сформовано авторами на основі [28–30]

вання; зміцнення конкурентних позицій на ринках ЄС; підвищення операційної ефективності; репутаційна капіталізація.

Систематизація ризиків та можливостей наведена в таблиці 5.

Практичний досвід ІМС демонструє конкретні кроки з адаптації до регуляторних вимог. Компанія впроваджує систему інтегрованого захисту рослин (IPM), технології точного землеробства, проекти з використання біомаси для сушіння зерна, систему обліку викидів парникових газів відповідно до стандартів GHG Protocol.

Висновки. По-перше, нормативно-правове поле ЄС у сфері «зеленої» трансформації агросектору формує комплексну систему вимог, що охоплює екологічні стандарти виробництва, кліматичну звітність, простежуваність продукції та сталість ланцюгів поста-

вання. Європейська зелена угода, стратегія Farm to Fork та оновлена САП створюють нові умови доступу до європейського ринку для третіх країн.

По-друге, національне нормативно-правове забезпечення України характеризується значними розбіжностями з вимогами Європейської зеленої угоди: відсутність кількісних цільових показників скорочення агрохімікатів; декларативний характер кліматичних зобов'язань; недостатність механізмів контролю; обмеженість фінансової підтримки «зелених» практик.

По-третє, великі агрохолдинги з експортною орієнтацією та публічним статусом, такі як ІМС, є «першими адресатами» нових регуляторних вимог через залежність від доступу до ринків ЄС, ESG-вимоги інвесторів та підвищені репутаційні ризики.

Таблиця 5

Ризики та можливості для ІМС

Категорія	Зміст	Джерело	Потенційний вплив
Ризик	Зростання витрат на комплаєнс	Регуляція ЄС/ Україна	+2–5% операційних витрат
Ризик	Капіталоємність інвестицій	Регуляція + ринок	Тривалий період окупності
Ризик	Втрата доступу до ринку ЄС	Регуляція ЄС	Втрата експортної виручки
Можливість	Доступ до «зеленого» фінансування	ESG-інвестори	Зниження вартості капіталу
Можливість	Зміцнення позицій на ринках ЄС	Ринок	Преміальне ціноутворення
Можливість	Репутаційна капіталізація	Ринок + фінанси	Зростання капіталізації

Джерело: сформовано авторами

По-четверте, адаптація створює для агрохолдингів як ризики (зростання витрат на комплаєнс, капіталоемність інвестицій), так і можливості (доступ до «зеленого» фінансування, конкурентні переваги на ринках ЄС, репутаційна капіталізація).

По-п'яте, для удосконалення нормативно-правового забезпечення рекомендується: встановити кількісні цілі скорочення агрохімікатів; розробити секторальні цілі декарбо-

нізації; посилити механізми моніторингу та контролю; розширити інструменти фінансової підтримки адаптації агропідприємств.

По-шосте, перспективними напрямками подальших досліджень є: кількісна оцінка витрат на комплаєнс для різних типів агропідприємств; аналіз ефективності інструментів державної підтримки; порівняльний аналіз практик імплементації у країнах-партнерах ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The European Green Deal. COM(2019) 640 final. Brussels : European Commission, 2019. 24 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2019:640:FIN> (дата звернення: 05.01.2025).
2. The State of Food and Agriculture 2020. Rome : FAO, 2020. 210 p. URL: <https://www.fao.org/publications/sofa/2020/en/> (дата звернення: 05.01.2025).
3. Climate Change and Land: an IPCC special report. IPCC, 2019. 896 p. URL: <https://www.ipcc.ch/srccl/> (дата звернення: 05.01.2025).
4. Лупенко Ю. О., Месель-Веселяк В. Я. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2030 року. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 218 с.
5. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
6. Ukraine Agricultural Competitiveness and Investment Project. Washington, DC : World Bank, 2022. 18 p. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview> (дата звернення: 05.01.2025).
7. Goulder L. H., Parry I. W. H. Instrument Choice in Environmental Policy. *Review of Environmental Economics and Policy*. 2008. Vol. 2, No. 2. P. 152–174.
8. Stavins R. N. Experience with Market-Based Environmental Policy Instruments. *Handbook of Environmental Economics*. 2003. Vol. 1. P. 355–435.
9. Краснова М. В. Екологічне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 712 с.
10. Уркевич В. Ю. Аграрне право України : підручник. Харків : Право, 2022. 456 с.
11. Fit for 55: delivering the EU's 2030 Climate Target. COM(2021) 550 final. Brussels : European Commission, 2021. 15 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0550> (дата звернення: 05.01.2025).
12. A Farm to Fork Strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system. COM(2020) 381 final. Brussels : European Commission, 2020. 23 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381> (дата звернення: 05.01.2025).
13. EU Biodiversity Strategy for 2030. COM(2020) 380 final. Brussels : European Commission, 2020. 27 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380> (дата звернення: 05.01.2025).
14. Regulation (EU) 2021/2115 establishing rules on support for strategic plans under the common agricultural policy. *Official Journal of the European Union*. L 435/1. 2021.
15. Regulation (EU) 2019/1009 laying down rules on the making available on the market of EU fertilising products. *Official Journal of the European Union*. L 170/1. 2019.
16. Regulation (EC) No 1107/2009 concerning the placing of plant protection products on the market. *Official Journal of the European Union*. L 309/1. 2009.
17. Directive 2000/60/EC establishing a framework for Community action in the field of water policy. *Official Journal of the European Communities*. L 327/1. 2000.
18. Regulation (EU) 2018/848 on organic production and labelling of organic products. *Official Journal of the European Union*. L 150/1. 2018.
19. Regulation (EU) 2023/956 establishing a carbon border adjustment mechanism. *Official Journal of the European Union*. L 130/52. 2023.
20. Про схвалення Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року : Розпорядження КМУ від 18.07.2018 № 1220-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1220-2018-p> (дата звернення: 05.01.2025).
21. Про схвалення Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року : Розпорядження КМУ від 21.04.2021 № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2021-p> (дата звернення: 05.01.2025).

22. Про пестициди і агрохімікати : Закон України від 02.03.1995 № 86/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 14. Ст. 91.
23. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.
24. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. Ст. 275.
25. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.
26. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350.
27. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20.02.2003 № 555-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.
28. IMC S.A. Annual Report 2022. Warsaw : IMC S.A., 2023. 156 p. URL: <https://imcagro.com.ua/investors/reports-and-results> (дата звернення: 05.01.2025).
29. ESG Investing and Climate Transition: Market Practices, Issues and Policy Considerations. Paris : OECD Publishing, 2021. 92 p. URL: <https://www.oecd.org/finance/esg-investing-and-climate-transition.htm> (дата звернення: 05.01.2025).
30. Данкевич А. Є. Розвиток інтегрованих структур в аграрному секторі : монографія. Житомир : Вид-во «Полісся», 2011. 347 с.

REFERENCES:

1. European Commission. (2019). The European Green Deal. COM(2019) 640 final. Brussels. Retrieved January 5, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2019:640:FIN>
2. FAO. (2020). The State of Food and Agriculture 2020. Rome: FAO. Retrieved January 5, 2025, from <https://www.fao.org/publications/sofa/2020/en/>
3. IPCC. (2019). Climate Change and Land: an IPCC special report. Retrieved January 5, 2025, from <https://www.ipcc.ch/srccl/>
4. Lupenko, Yu. O., & Mesel-Veseliak, V. Ya. (2020). Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2030 roku [Strategic directions of agricultural development in Ukraine until 2030]. Kyiv: NNTs «IAE». [in Ukrainian]
5. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom [Association Agreement between Ukraine and the European Union]. (2014). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 75, Art. 2125. [in Ukrainian]
6. World Bank. (2022). Ukraine Agricultural Competitiveness and Investment Project. Washington, DC: World Bank. Retrieved January 5, 2025, from <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>
7. Goulder, L. H., & Parry, I. W. H. (2008). Instrument Choice in Environmental Policy. *Review of Environmental Economics and Policy*, 2(2), 152–174.
8. Stavins, R. N. (2003). Experience with Market-Based Environmental Policy Instruments. *Handbook of Environmental Economics*, 1, 355–435.
9. Krasnova, M. V. (2019). *Ekolohichne pravo Ukrainy* [Environmental Law of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter. [in Ukrainian]
10. Urkevych, V. Yu. (2022). *Ahrarne pravo Ukrainy* [Agrarian Law of Ukraine]. Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian]
11. European Commission. (2021). Fit for 55: delivering the EU's 2030 Climate Target. COM(2021) 550 final. Brussels. Retrieved January 5, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0550>
12. European Commission. (2020). A Farm to Fork Strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system. COM(2020) 381 final. Brussels. Retrieved January 5, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381>
13. European Commission. (2020). EU Biodiversity Strategy for 2030. COM(2020) 380 final. Brussels. Retrieved January 5, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380>
14. Regulation (EU) 2021/2115 establishing rules on support for strategic plans under the common agricultural policy. (2021). *Official Journal of the European Union*, L 435/1.
15. Regulation (EU) 2019/1009 laying down rules on the making available on the market of EU fertilising products. (2019). *Official Journal of the European Union*, L 170/1.
16. Regulation (EC) No 1107/2009 concerning the placing of plant protection products on the market. (2009). *Official Journal of the European Union*, L 309/1.

17. Directive 2000/60/EC establishing a framework for Community action in the field of water policy. (2000). *Official Journal of the European Communities*, L 327/1.
18. Regulation (EU) 2018/848 on organic production and labelling of organic products. (2018). *Official Journal of the European Union*, L 150/1.
19. Regulation (EU) 2023/956 establishing a carbon border adjustment mechanism. (2023). *Official Journal of the European Union*, L 130/52.
20. Pro skhvalennia Stratehii nyzkovuhletsevoho rozvytku Ukrainy do 2050 roku [On approval of Low-Carbon Development Strategy of Ukraine until 2050]. Order of CMU No. 1220-r. (2018, July 18). Retrieved January 5, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1220-2018-p> [in Ukrainian]
21. Pro skhvalennia Natsionalnogo planu z enerhetyky ta klimatu na period do 2030 roku [On approval of National Energy and Climate Plan until 2030]. Order of CMU No. 373-r. (2021, April 21). Retrieved January 5, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2021-p> [in Ukrainian]
22. Pro pestytsydy i ahrokhimikaty [On Pesticides and Agrochemicals]. *Law of Ukraine* No. 86/95-VR. (1995, March 2). [in Ukrainian]
23. Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnogo blahopoluchchia naselennia [On Ensuring Sanitary and Epidemiological Welfare of the Population]. *Law of Ukraine* No. 4004-XII. (1994, February 24). [in Ukrainian]
24. Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnogo vyrobnytstva, obihu ta markuvannia orhanichnoi produktsii [On Basic Principles and Requirements for Organic Production]. *Law of Ukraine* No. 2496-VIII. (2018, July 10). [in Ukrainian]
25. Pro okhoronu zemel [On Land Protection]. *Law of Ukraine* No. 962-IV. (2003, June 19). [in Ukrainian]
26. Pro derzhavnyi kontrol za vykorystanniam ta okhoronoiu zemel [On State Control over Land Use and Protection]. *Law of Ukraine* No. 963-IV. (2003, June 19). [in Ukrainian]
27. Pro alternatyvni dzherela enerhii [On Alternative Energy Sources]. *Law of Ukraine* No. 555-IV. (2003, February 20). [in Ukrainian]
28. IMC S.A. (2023). Annual Report 2022. Warsaw: IMC S.A. Retrieved January 5, 2025, from <https://imcagro.com.ua/investors/reports-and-resultsю>
29. OECD. (2021). ESG Investing and Climate Transition: Market Practices, Issues and Policy Considerations. Paris: OECD Publishing. Retrieved January 5, 2025, from <https://www.oecd.org/finance/esg-investing-and-climate-transition.htm>
30. Dankevych, A. Ye. (2011). Rozvytok integrovanykh struktur v ahrarynomu sektori [Development of integrated structures in agricultural sector]. Zhytomyr: Polissia. [in Ukrainian]

Дата надходження статті: 10.12.2025

Дата прийняття статті: 23.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025